

הלכות הדרף היומי

מסכת ראש השנה

תוכן

- א. אתרוג אחר לקיטתו למעשר ואחר חנטה לשביעית ורבותינו ... אחר לקיטתו בין למעשר בין לשביעית ... רבי יוחנן וריש לקיש ... אתרוג בת ששית שנכנסה לשביעית לעולם ששית ... רבין אמר רבי יוחנן ... אפילו כזית ונעשית ככר חייבין עליה משום טבל.....1
- ב. אילן שחנטו פירותיו קודם חמשה עשר בשבט מתעשר לשנה שעברה אחר חמשה עשר בשבט מתעשר לשנה הבאה.....2
- ג. נהגו העם בחרובין כרבי נחמיה.....3
- ד. בנות שוח שביעית שלהן שניה מפני שעושות לשלש השנים.....3

דף טו:

א. אתרוג אחר לקיטתו למעשר ואחר חנטה לשביעית ורבותינו ... אחר לקיטתו בין למעשר בין לשביעית ... רבי יוחנן וריש לקיש ... אתרוג בת ששית שנכנסה לשביעית לעולם ששית ... רבין אמר רבי יוחנן ... אפילו כזית ונעשית ככר חייבין עליה משום טבל

כבר נתבאר לעיל דף יד. שאתרוג הולכים אחר לקיטתו לענין מעשרות¹, אולם² אף ע"פ שהולכין אחר לקיטתו, אתרוג בת ששית שנכנסה לשביעית אפילו היתה כזית או פחות בששית, ונעשית ככר בשביעית שרוב גידולו בשביעית, ונלקט בשביעית³ י"א שחייבת במעשרות ומפריש מעשר עני⁴. ויש פוסקים⁵ שפטורה ממעשר ומשביעית שלענין שביעית הולכין אחר

¹ שלענין שנות אבד"ה למעשר שני ולענין מעשר עני שנות ג' הולכים לגמרי לאחר לקיטתו.
² רמב"ם הלכות מעשר שני ונטע רבעי פרק א הלכה ו והלכות שמיטה ויובל פרק ד הלכה יב
³ ואף על גב דע"כ מחוייב להפקירן משום דשמא אזלי בתר לקיטה וממילא פטור ממעשרות משום הפקר מ"מ החמירו רבנן לעשרו כדי שידעו שספק הוא
⁴ שמדינא הולכין אחר חנטה לענין שביעית כמו שנתבאר לעיל אלא שהחמירו מדרבנן להושי גם ללקיטה, וחנטה היינו עונת המעשרות ועונת המעשרות באתרוג הוא מיד משיתעגל כמש"כ ברמב"ם בפ"ב ממעשר ה"ה ואין זה הבאת שלישי
⁵ מובא במאירי בסוגיין

הלכות הדרף היומי

מסכת ראש השנה

חנטה, ורק לענין מעשר אחר לקיטה. ויש פוסקים⁶ שהולכים אחר חנטה בין למעשר בין לשביעית. ולדינא יש מקום להקל בזה, אלא שנהגו להחמיר כדעה ראשונה.

אתרוג של שביעית⁷ אם חנט בשביעית לכו"ע דינו כשביעית ופטור ממעשרות, וחייבין להפקירן⁸ ואסורין בסחורה, וצריך לקחתו מהחבר או מהגוי שהרי בסוכות הוא עדיין קודם זמן הביעור, ואם לוקחו מעם הארץ צריך ליקחו במתנה שלא למסור דמי פירות שביעית לעם הארץ, מיהו הסוחרים בכך עוברים משום איסור סחורה, ולכן אסור לחבר ללקוט הפירות בשכר אצל החשוד על השביעית, שנוהג בעלות ואינו מפקיר ועושה בהן סחורה, ומ"מ אין הפירות נאסרין ויוצאין בהן המצה אפי' נעבדו באיסור ושמרוהו.

ואם חנט בשמינית לכו"ע חייב במעשרות, ודינו כאתרוג שמינית.

וכ"ז באתרוג, אבל בלימון ותפוז ופרי הדר יש לסמוך על הפוסקים שהולכין אחר חנטה, ושל ששית הנכנס לשביעית מותרין ללוקטן כדרך שאר השנים, בלי שום שינוי. ולשלחן לחו"ל, וצריך לעשרן מעשר עני.

ב. אילן שחנטו פירותיו קודם חמשה עשר בשבט מתעשר לשנה שעברה אחר חמשה עשר בשבט מתעשר לשנה הבאה

ט"ו בשבט⁹ הוא ראש השנה למעשר האילנות, כיצד פירות האילן שבאו לעונת המעשרות¹⁰ קודם ליל ט"ו בשבט של שלישית, אף על פי שנגמרו ונאספו אחר כן בסוף שנה שלישית מתעשרין לשעבר ומפרישין מהן מעשר שני, וכן אם באו לעונת המעשרות קודם ט"ו בשבט של רביעית אף על פי שנגמרו ונאספו ברביעית מפרישין מהן מעשר עני, ואם באו לעונת המעשרות אחר ט"ו בשבט מתעשרין להבא.

⁶ חזו"א שביעית סי' ז' סק"י שזו דעת רש"י ותוס' וראב"ד והגר"א וכ"ה בריטב"א ר"ה ט"ו א' בשם הרא"ה דק"ל כאבטלמוס וכרב המנונא

⁷ עיין חזו"א שם סי' ז' סק"י י"ד ט"ז וסי' כ"ז סק"ו

⁸ דרך אמונה שם ס"ק קסד

⁹ רמב"ם הלכות מעשר שני ונטע רבעי פרק א הלכה ב

¹⁰ דהיינו הבאת שליש ברוב האילנות ובתפוחים ואתרוגים הוא מיד שנעשה ענול בעודו סמדר שהרי חייבין גדולים וקטנים, ולדעת הר"ש והרא"ש חנטה הוא בכל האילנות מיד שנופל הפרח בעודו בוסר ולהלכה ק"ל כדעת הרמב"ם

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/GBwUrGXgJmSBYBitDGM0T3>

הלכות הדרף היומי

מסכת ראש השנה

בגפנים רמונים ותמרים אם בישל בהם גרגיר א' והגיע לעונת המעשרות נחשב כהגיעו כולן לכן אם הגיע גרגיר א' לפני ט"ו בשבט לעוה"מ מתעשרין כולן כשנה שעברה, אם השאר הגיעו עכ"פ לשיעור פרי, אבל אם אינן אוכל כלל ודאי פטורין, ובשאר פירות הפרי שהגיע לעוה"מ נידון לשעבר, והפרי שלא הגיע נידון כלהבא.

ג. נהגו העם בחרובין כרבי נחמיה

י"א¹¹ שחרובים הולכים בהם אחר לקיטה אף ע"פ שהנטו פירותיהן קודם ט"ו בשבט, ומתעשרין להבא¹². וי"א שיש מהחרובין¹³ שהולכים בהם אחר לקיטה, כגון בחרובי צלמונה וכיוצא בהן שאין ראויין למאכל רוב האדם, והן הן שמתעשרות מדברי סופרים¹⁴, אבל שאר החרובין הרי הם כשאר פירות שהולכים אחר עונת המעשרות.

ד. בנות שוח שביעית שלהן שניה מפני שעושות לשלש

השנים

בנות שוח¹⁵ הוא מין תאנים לבנים שלאחר שהונטים, לוקה שלוש שנים עד לגמר בישולם ובכל שנה חונטים תאנים על העץ, אך הפרי הבשל הוא מה שהנט שלוש שנים קודם לכן. ולפיכך הפירות הבשלים שעל העץ בשנת השמיטה ובשנה שלאחריה (השמינית) ודאי אינם פירות שביעית אלא פירות חמישית וששית.

אך הפירות שעל העץ בשנה השנייה לשמיטה (התשיעית) אם באו לעונת המעשרות כלומר להנטה בשנת השמיטה קודם ר"ה של שמינית, הרי הן נאכלות בשנה שנייה לשנות השמיטה בתורת פירות שביעית. והן הפקר ויש בהן קדו"ש וכל דיני שביעית.

¹¹ ראב"ד הלכות מעשר שני ונטע רבעי פרק א הלכה ג וכ"ד ר"ת מובא בריטב"א בסוגיין וכ"ד המאירי אך הביא גם דעת הרמב"ם להלן.

¹² ומשום דחרובין פרי גרוע הוא ואין רצין אחריו כשאר פירות האילן ומניחין אותו באילן הרבה לכן לא נחשבו בעיניהם עד שעת לקיטה

¹³ רמב"ם שם הלכה ג

¹⁴ שחרובים אלו פטורין ממעשר שאינן נאכלין אלא ע"י הדחק ואין עומדין לאכילה ורק אם חשב עליהן לאכילה חייבין במעשר ודעת רבנו דגם אם חשב עליהן אין מעשרותיהן אלא מדרבנן ולכן הקילו עליהן

¹⁵ רמב"ם ודרך אמונה הלכות שמיטה ויובל פרק ד הלכה טז

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/GBwUrGXgJmSBYBitDGM0T3>

הלכות הדרף היומי

מסכת ראש השנה

אבל אם באו אחר ר"ה של שמינית הרי הן כפירות שמינית, ואם חנטו קודם ר"ה של שביעית הרי הן כפירות ששית.

ולפי שיש¹⁶ על האילן גם פירות של שלש שנים ופעמים שאין ניכרין אלא בטעם יש לתחוב בהן קיסמין שידע איזה חנט בשביעית, כדי שלא יתלוש פירות שביעית קודם זמנן ונמצא מפסיד פירות שביעית. אבל אין מספיק שיקשור עליהן חוט, מפני שהחוט עשוי לירקב.

¹⁶ דרך אמונה שם ס"ק קטו